

◀ Visiekaart

Compenseren met visie

Ondanks alle wettelijke en planologische bescherming (Boswet, Natuurbeschermingswet, EHS, Florao en faunawet), valt er toch nog wel eens natuur ten prooi aan ruimtelijke ontwikkelingen, zoals een woonwijk, een weg, een spoorlijn of industrieterrein. Het komt dan ook regelmatig voor dat er natuur moet worden gecompenseerd. Ook in Emmen kwam dit regelmatig voor, en elke keer weer werd compensatie zo goed mogelijk ingepast. Daarbij werd echter vaak 'het wiel opnieuw uitgevonden', waardoor veel kostbare tijd verloren ging. Staatsbosbeheer en de gemeente Emmen besloten daarom om samen een overkoepelende compensatievisie op te stellen.

– DILIANA WELINK, EELERWOUDE

Emmen is een groene gemeente, waar bos- en natuurgebieden nauw verweven zijn met de bebouwde gebieden en de infrastructuur. Bij stedelijke ontwikkelingen komt dus al gauw de groene ruimte in het gedrang. Staatsbosbeheer heeft veel gronden in eigendom rond de stad, zodat deze organisatie regelmatig gevraagd wordt om gronden over te dragen voor ruimtelijke ontwikkelingen. De compensatie hiervoor werd in het verleden iedere keer opnieuw zo goed mogelijk ingepast, maar een samenhang tussen de compensatieregelingen was er niet.

Tijd dus voor een overkoepelende compensatievisie, die een raamwerk moet vormen voor de zoektocht naar locaties voor actuele en toekomstige compensatieverplichtingen. De gemeente wil hierbij ook de compensatie van archeologisch waardevolle gebieden meenemen. Het adviesbureau Eelerwoude bv heeft de beide partijen geholpen deze visie op te stellen.

Spelregels

De kaders van de compensatievisie worden gevormd door landelijke en provinciale spelregels over compensatie van bos en natuur.

- Zo mag in de EHS 'geen nettoverlies aan waarden' optreden. Compensatie kan plaatsvinden door aankoop en inrichting van compensatienatuur en de financiering van het beheer daarvan. Hierbij wordt een groter oppervlak aangekocht en ingericht dan er verloren gaat. Dit is ter vervanging van de kwaliteit van het gebied.
- De compensatieplicht uit de Boswet geldt niet bij een bestemmingsherziening, zoals de omzetting van natuur naar wonen. Om dit 'gat in de boswet' te dichten, zijn provinciale boscompensatieverordeningen opgesteld. Het uitgangspunt van de compensatieverordening van de provincie Drenthe is dat 'geen nettoverlies van waarden' optreedt. Dit wordt onder andere gerealiseerd door de schade zoveel mogelijk te beperken (mitigatie), de te compenseren oppervlakte

met een vermenigvuldigingsfactor te vergroten en de nieuwe natuur te realiseren in de directe omgeving van het bestaande gebied.

- De compensatie van archeologische waarden houdt in dat de aanwezige waarden wetenschappelijk in kaart worden gebracht en waar mogelijk bewaard blijven of veiliggesteld worden, bijvoorbeeld door de waarden nauwkeurig te documenteren of opgraven. De wettelijke verplichtingen voor compensatie bestaan uit realisatie van het zelfde type natuur. Financiële compensatie is in alle regelingen alleen toegestaan wanneer fysieke compensatie niet of onvoldoende mogelijk is.

Compensatie-overeenkomsten kunnen niet worden gerealiseerd in de bestaande en geplande natuurgebieden van de EHS. De aankoop en inrichting hiervan is immers al geregeld door middel van provinciaal beleid. Hiervoor zijn dus al financiële middelen gereserveerd. De ecologische verbindingzones (evz's) vormen pas een onderdeel van de EHS nadat ze ingericht zijn. De realisatie van compensatienatuur kan daarmee een aanvulling vormen op de bestaande opgave om deze zones te realiseren. Een evz kan met compensatienatuur bijvoorbeeld breder worden gemaakt en daarmee effectiever.

Koesteren en versterken

Naast de wettelijke kaders vormen de beleidslijnen uit de Ontwerp-Structuurvisie van de gemeente Emmen een belangrijk uitgangspunt voor de compensatievisie van de gemeente en Staatsbosbeheer. In de Ontwerp-Structuurvisie is vastgelegd dat de gemeente Emmen de landschappelijke waarden wil koesteren en versterken. Er zijn gebieden aangegeven die bebost mogen worden (Hondsrug), andere moeten juist open blijven (de veenkoloniën). Dit be-

tekt dat de compensatie van een bepaald type natuur (bijvoorbeeld bos) op een locatie moet worden gerealiseerd die het landschap versterkt.

Zowel de gemeente Emmen als Staatsbosbeheer willen bij de realisatie van de compensatienatuur rekening houden met recreatie. Compensatielocaties kunnen bijvoorbeeld onderdeel zijn van een uitloopgebied of juist een buffer vormen rond gebieden waar extensieve recreatie gewenst is. Op deze manier kan de natuur ook indirect worden versterkt.

Tenslotte wil de gemeente Emmen de mogelijkheid bieden compensatie in kwalitatieve verbeteringen te zoeken. Deze kwalitatieve compensatie bestaat bijvoorbeeld uit maatregelen om verdroging van een gebied tegen te gaan, of om de recreatie naar een ander gebied te geleiden (omleggen fietspad). Ook kan kwalitatieve compensatie bestaan uit het opheffen van een barrière voor dieren (aanleggen faunapassage) en/of recreanten (fietsbrug). Hierdoor kan met compensatie maatwerk worden geleverd, op plekken waar natuur er het meeste baat bij heeft.

Om aan ecologische basisprincipes te voldoen, moeten locaties voor natuurcompensatie:

- verbindingen hebben met andere natuurgebieden of een verbinding hiertussen vormen;
- voldoende groot zijn om stabiele populaties te herbergen, of bestaande natuurgebieden vergroten;
- een voldoende buffer hebben tegen verstoring of zelf een buffer vormen rond een bestaand natuurgebied.

De ideale omvang is afhankelijk van het type natuur van een natuurgebied.

Proces en product

Binnen de genoemde kaders en met de beschreven uitgangspunten is een compensatievisie opgesteld. Op basis hiervan zijn gebieden aangewezen waar bij voorkeur naar compensatielocaties moet worden gezocht. Deze gebieden zijn op kaart ingetekend. Daarmee biedt deze visie een raamwerk dat de compensatielocaties in een groter, onderling verband plaatst. In combinatie met de mogelijkheid om ook kwalitatief te compenseren, wordt samenhang verkregen tussen nieuwe natuur en het landschap, de bestaande natuurgebieden, de recreatieve

structuur en de cultuurhistorische en archeologische waarden in de gemeente Emmen.

Hoewel de visie is opgesteld door Staatsbosbeheer en de gemeente, zal deze ook gelden bij ontwikkelingen waar andere partijen bij betrokken zijn, zoals de ontwikkeling van een golfbaan, een recreatiepark en de uitbreiding van een zandwinning. Per ontwikkeling zal altijd eerst onderzocht moeten worden of overdracht van gronden noodzakelijk en toegestaan is, dus of sprake is van 'groot openbaar belang' en reële alternatieven ontbreken. Alleen wanneer dit het geval is, zullen vervolgens afspraken moeten worden gemaakt over de aard en omvang van de compensatie. Met die afspraken kan op basis van deze visie de beste compensatielocatie worden gevonden, waarbij de meeste meerwaarde voor natuur gerealiseerd kan worden.

Tot slot

De visie zou moeten worden uitgewerkt in een gemeentelijke compensatieverordening om de werkwijze daadwerkelijk te borgen. Daarnaast is het aan te raden om na het opstellen van een compensatievisie te starten met de grondverwerving in de gebieden die in de visie zijn aangegeven. Wanneer dit kan gebeuren zonder de tijdsdruk van een concreet project, verbetert dit de onderhandelingspositie, met gunstige effecten op de grondprijs. Daarnaast kan op deze manier gericht worden ingezet op de verwerving van gebieden die vanuit ecologisch perspectief potentieel het meest waardevol zijn. Met de aanleg van een voorraad compensatiehectares wordt tevens mogelijke vertraging in concrete projecten voorkomen, omdat het immers vaak lastig is om op ad hoc-basis geschikte compensatielocaties te vinden. De inrichting van de aangekochte locatie wordt afgestemd op de hoogst bereikbare ecologische waarde. Doordat compensatielocaties vooraf worden aangewezen, verworven en ingericht bestaat de garantie dat de compensatie gerealiseerd wordt. Op deze manier biedt de compensatievisie dus winst in proces- en uitvoeringstijd, geld en natuurkwaliteit. Inmiddels zijn twee nieuwe compensatieplannen in de gemeente Emmen aan de orde. De gemeente kijkt of deze plannen passen binnen de visie. ♦

Diliana Welink werkt als adviseur ecologie en beheer bij Eelerwoude bv, d.welink@eelerwoude.nl

